

ПРЕЗИДІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА

12.07.2023

м. Київ

№ 286

Про стан виконання Плану
заходів з реалізації Концепції
розвитку Національної академії
наук України на 2021–2025 роки

Заслухавши та обговоривши інформацію віцепрезидента НАН України академіка НАН України В.Л.Богданова про стан виконання Плану заходів з реалізації Концепції розвитку Національної академії наук України на 2021–2025 роки (далі – План заходів), нову редакцію якого затверджено постановою Президії НАН України від 21.09.2022 № 281 та зміни до якого внесено постановою Президії НАН України від 22.02.2023 № 94, Президія НАН України відзначає, що незважаючи на складні умови, спричинені російською збройною агресією, План заходів реалізується за багатьма напрямками Концепції.

Значні зусилля докладалися для забезпечення високого рівня наукових досліджень, їх спрямованості на вирішення сучасних проблем науки і техніки. Суттєво розширено тематику наукових досліджень, спрямованих на забезпечення оборони та безпеки держави. Виконувались, зокрема, роботи з проектування радіолокаційних станцій зі спеціальними для захищеності видами випромінюваних сигналів, розроблення апаратури для прихованого зв'язку і управління безпілотними літальними апаратами та лазерних технологій для боротьби з ними; наукового супроводження створення високошвидкісних кораблів; досліджень з моделювання та розроблення методів розрахунку раціонального функціонування конструкційних елементів і систем різного цільового призначення за комплексних навантажень; створення нових перспективних джерел електромагнітного випромінювання для радіолокаційних систем та засобів зв'язку; задоволення потреб оборонного комплексу в сучасних оптичних матеріалах, зокрема для систем високоточної зброї; покращення тактико-технічних характеристик артилерійських стволів; створення нових матеріалів для критичних елементів ракетних двигунів; синтезу та створення інноваційних лікарських засобів з нейротропною дією.

Розширено тематику наукових досліджень із загальнонаціональної консолідації та формування української громадянської нації; етнополітичної резильєнтності України; прогнозування безпекового середовища країни в політичній сфері; правового регулювання цивільних відносин у повоєнній Україні; місця й ролі науки та мистецтва під час геноцидної війни Російської Федерації проти України; динаміки і пошуку шляхів розвитку мовної ситуації в Україні в контексті воєнної і післявоєнної трансформації суспільства, пов'язаної передусім із подоланням наслідків війни, а також зі зміцненням національної ідентичності та процесом європейської інтеграції України.

Здійснюється виконання робіт за Цільовою науково-технічною програмою оборонних досліджень НАН України.

Спільною робочою групою Міністерства оборони України та НАН України розроблено і затверджено цим міністерством концепцію й методологічні рекомендації з оперативної підготовки висококваліфікованих фахівців у сфері безпілотної авіації (операторів безпілотних літальних апаратів військового призначення). На постійній основі проводяться навчання операторів БПЛА.

Розпорядженням Президії НАН України від 06.06.2023 № 304 створено Робочу групу НАН України з аналізу наслідків руйнування греблі Каховської ГЕС. 7 червня 2023 року відбулося засідання Робочої групи, на якому обговорено екологічні, соціально-економічні та інші загрози через руйнування греблі та вирішено зосередитись на прогнозуванні наслідків підтоплення територій на основі відповідних математичних моделей, даних детального аналізу короткотривалих і довготривалих наслідків катастрофи та виробленні науково обґрунтованих пропозицій щодо шляхів їх мінімізації.

У Фізико-технологічному інституті металів та сплавів НАН України проведено нараду з представниками департаментів Міністерства оборони України щодо створення фортифікаційних та захисних споруд. За результатами ухвалено рішення про використання розробок інституту у створенні конструкцій різновидів захисних споруд модульної побудови. Ведуться підготовчі роботи щодо трансферу технологій та організації виробництва різновидів корпусів мінометних стволів із сірого та високоміцного чавуну методом лиття за моделями, що газифікуються, в умовах НВП «ФЕРОЛІТ». З метою розширення та підвищення ефективності співробітництва з підприємствами України інститут виступив співорганізатором наради-конференції щодо ролі промислового комплексу України у воєнний та післявоєнний періоди, яка відбулась 31 травня 2023 року у Києві під час роботи XXI Міжнародного промислового форуму. У нараді-конференції взяли участь керівники департаментів Міністерства економіки України та Міністерства з питань стратегічних галузей промисловості України, керівники підприємств оборонно-промислового комплексу України, машинобудівної, металургійної, хімічної, легкої та деревообробної галузей України, загалом близько 100 учасників.

В Інституті прикладних проблем механіки і математики ім.Я.С.Підстригача НАН України розпочато виконання комплексних прикладних наукових досліджень з моделювання та розвитку спрямованих на потреби оборонно-промислового комплексу України методів розрахунку раціонального функціонування конструкційних елементів і систем різного цільового призначення за комплексних навантажень. Результати цієї роботи буде передано до Центрального НДІ озброєння та військової техніки ЗСУ, ДП «КБ «Південне» ім.М.К.Янгеля» та Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного.

Відповідно до постанови Президії НАН України від 19.04.2023 № 168 завершується організація міжвідомчої робочої групи для підготовки пропозицій щодо формування програми з наукового супроводження створення високошвидкісних кораблів в інтересах Військово-Морських Сил Збройних Сил України.

З метою ознайомлення Збройних Сил України та центральних органів виконавчої влади України з результатами оборонних досліджень і розробок НАН України з 29 травня до 8 червня 2023 року в Інституті електрозварювання ім.Є.О.Патона НАН України тривала Виставка-презентація оборонних досліджень і розробок установ НАН України. В експозиції виставки 43 наукові установи і організації Академії представили свої напрацювання в галузі оборони та безпеки держави, військової медицини, інформаційної протидії російській агресії, патріотичного виховання українських військовиків. Переважну частину представленої продукції отримано в рамках виконання цільових науково-технічних програм оборонних досліджень НАН України. Виставку відвідали керівники Збройних Сил України, Міністерства оборони України, Служби безпеки України, інших міністерств та відомств, підприємств оборонно-промислового комплексу України.

За пропозицією НАН України Міністерство з питань стратегічних галузей промисловості України створило міжвідомчу робочу групу (із залученням представників Академії) з опрацювання питань розвитку галузі напівпровідників в Україні та відновлення їх виробництва, якій доручено, зокрема, підготувати пропозиції стосовно внесення змін до Державної цільової програми розвитку оборонно-промислового комплексу у частині заходів з розвитку виробництва напівпровідникової продукції із наданням відповідних обґрунтувань нагальних потреб оборони.

Сформовано та затверджено спільним наказом МОН України та НАН України персональний склад Міжвідомчої ради з координації фундаментальних і прикладних досліджень в Україні.

Набула розповсюдження практика проведення міждисциплінарних наукових семінарів. Відбулися міждисциплінарні семінари «Компіляція і творчість в науці: виклики штучного інтелекту», «Актуальні питання фізико-хімічної та математичної біології», «3D графіка й візуалізація даних із застосуванням віртуальної реальності».

Значна увага приділялася розвитку інноваційної діяльності Академії. Забезпечувався дієвий механізм здійснення наукового супроводу енергетичної, авіакосмічної, машинобудівної, металургійної, оборонно-промислової, видобувної та інформаційно-комунікаційної галузей України. Установи НАН України продовжували виконання науково-технічних робіт у рамках Генеральної угоди про науково-технічне співробітництво між Національною академією наук України та Державним підприємством «Конструкторське бюро «Південне» ім.М.К.Янгеля» в галузі створення ракетно-космічної техніки, Генеральної угоди про науково-технічне співробітництво в галузі авіації між Національною академією наук України та Державним підприємством «АНТОНОВ».

У квітні 2023 року було підписано Генеральну угоду про науково-технічне співробітництво в галузі створення двигунів авіаційного і промислового призначення між Національною академією наук України та Державним підприємством «Запорізьке машинобудівне конструкторське бюро «Прогрес» імені академіка О.Г.Івченка» та Перспективний план спільної науково-дослідницької діяльності ДП «Івченко-Прогрес» і установ НАН України на 2023–2027 роки. Підготовлено проєкт Генеральної угоди про науково-технічне співробітництво між Національною академією наук України та Державним підприємством «Національна атомна енергогенеруюча компанія «Енергоатом», одним із завдань якої має стати напрацювання пропозицій з розроблення Стратегії розвитку атомної енергетики України, супроводження та впровадження перспективних науково-технічних розробок і технологій для її розвитку. Найближчим часом буде укладено Генеральну угоду про науково-технічне співробітництво в галузі створення і виробництва авіадвигунів та літальних апаратів між Національною академією наук України та Акціонерним товариством «МОТОР СІЧ».

З метою розроблення критично важливих для промислової та оборонної галузей функціональних полімерних матеріалів спеціального та подвійного призначення Інститутом хімії високомолекулярних сполук НАН України укладено та успішно виконується договір з «Українським науково-дослідним інститутом авіаційної технології» щодо створення адгезивів на поліуретановій та каучуковій основі для потреб авіаційної галузі. В інституті в рамках Цільової науково-технічної програми оборонних досліджень НАН України проводяться натурні випробування полімерних покриттів на об'єктах оборонного комплексу.

За участю Фізико-хімічного інституту ім.О.В.Богатського НАН України та ТДВ «ІНТЕРХІМ» засновано Асоціацію наукової та інноваційної діяльності в галузі медичної і фармацевтичної хімії «Медфармхім», діяльність якої спрямовано на координацію науково-технічного розвитку з метою забезпечення споживачів сучасними високоякісними лікарськими препаратами. Науковцями інституту та Приватного підприємства «Науково-дослідне виробниче об'єднання

«ЛАМІДАН» успішно проводяться дослідження полімерного перев'язувального матеріалу з вітчизняних інгредієнтів, який проходить клінічні випробування у Військовому медичному клінічному центрі Південного регіону України.

Забезпечується укладання договорів про науково-технічну співпрацю з профільними закладами охорони здоров'я з метою апробації та впровадження перспективних медичних розробок установ НАН України. Так, ДП «Радма» Інституту фізичної хімії ім.Л.В.Писаржевського НАН України в рамках договорів з виробничими підприємствами розробляє та впроваджує технології стерилізації нових виробів медичного призначення, знезараження сировини для фармацевтичної промисловості.

Науковці Інституту фізичної хімії ім.Л.В.Писаржевського НАН України працювали в напрямі розроблення нових матеріалів та процесів для медико-біологічного застосування. Зокрема, спільно з Інститутом фізики НАН України виготовлено та модифіковано наночастинки двовимірних нітриду бору, дисульфиду вольфраму та молібдену для їх застосування як спектроскопічних маркерів на ракові клітини, компонентів систем для транспорту лікарських засобів всередину клітин. Налагоджується співробітництво з ТОВ «Бієнта» за напрямом синтезу біологічно активних речовин, транспорту наночастинок через клітинні мембрани тощо.

Відповідно до програми спільної діяльності Національної академії наук України та Національної академії медичних наук України на 2023–2025 роки виконуються дослідження зі створення інноваційних анальгетичних засобів для стоматологічної практики у Збройних Силах України, синтезу та створення інноваційних лікарських засобів з нейротропною дією.

У рамках розширення та підвищення ефективності співробітництва установ НАН України з підприємствами України Інститут гідромеханіки НАН України та Асоціація суднобудівників України «Укрсудпром» провели спільне установче засідання Науково-технічної ради з проблем розвитку морських роботизованих систем та затвердили план роботи ради на 2023 рік.

Розроблялися сучасні інформаційно-аналітичні системи моніторингу технічного стану мостів та шляхопроводів. В Інституті електрозварювання ім.Є.О.Патона НАН України триває накопичення та систематизація інформації з технічного стану існуючих сталевих мостів України та їх класифікація за віковою ознакою прогонових структур і необхідності капітального ремонту.

Інститутом телекомунікацій і глобального інформаційного простору НАН України розроблено практичний алгоритм побудови оновленої системи логістичної інфраструктури України, який враховує регіональні особливості країни, світовий досвід аналогічних структурних утворень та соціально-економічні особливості.

Зважаючи на актуальність запровадження у договорах наукових установ на виконання досліджень та розробок і договорах про співробітництво з проведення наукових досліджень з національними та іноземними організаціями сучасних принципів охорони та використання прав інтелектуальної власності, збільшення позабюджетних надходжень до наукових установ, розпорядженням Президії НАН України від 05.07.2023 № 343 передбачено впровадження в наукових установах НАН України пакета рекомендацій, застережень з охорони та використання прав інтелектуальної власності у договорах установ на виконання досліджень та розробок, узгоджених з практикою укладання таких договорів в ЄС.

Докладались зусилля для розвитку інноваційної інфраструктури. У лютому 2023 року підписано Угоду про співпрацю та Меморандум про взаєморозуміння щодо створення наукового парку «Academ.City» між Київською міською військовою адміністрацією (КМВА) та НАН України. Завдяки Меморандуму вдалося об'єднати зусилля і науково-технічний потенціал наукових установ Національної академії наук України, розташованих у Києві, довкола питань соціально-економічного, промислового та науково-технічного розвитку, підвищення конкурентоспроможності нашої столиці. Спільно з КМВА розпочато реалізацію Плану заходів з виконання Меморандуму про взаєморозуміння щодо створення наукового парку «Academ.City» на 2023 рік.

Виходячи з того, що розбудова наукового парку «Академ.Сіті», розвиток інноваційної діяльності наукових установ НАН України потребують спеціальної підготовки кадрів з інноваційного менеджменту наукових розробок, які б допомагали науковцями НАН України впроваджувати їхні науково-технічні розробки в реальний сектор економіки, ДНУ «Київський академічний університет» розробляє програми навчальних курсів з інноваційного менеджменту та підвищення кваліфікації з менеджменту інновацій і планує в 2024 році започаткувати освітньо-наукову програму «Інноваційний менеджмент» для підготовки магістрів.

Подальшого розвитку набула науково-експертна діяльність, зміцнювалися зв'язки установ Академії з профільними міністерствами та відомствами. Державною установою «Інститут економіки та прогнозування НАН України» підготовлено та надіслано до заінтересованих центральних органів виконавчої влади наукову доповідь «Відновлення та реконструкція повоєнної економіки України», в якій представлено шляхи забезпечення повоєнного відновлення національної економіки в контексті ролі України у формуванні нового світового порядку, а також надано кількісні оцінки економічних втрат України, макроекономічні оцінки перспектив розвитку України та країн світу в 2022–2023 роках й у повоєнний час. Здійснювалася підготовка аналітичних матеріалів щодо оцінювання соціально-психологічного

стану населення України в умовах війни для Офісу Президента України, Ради національної безпеки та оборони України, Міністерства культури та інформаційної політики України. Підготовлено аналітичний матеріал «Південнокорейський успіх реконструкції та розвитку як приклад для повоєнного господарства України», який надіслано до Комітету Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики. Виконано Експертну оцінку обсягів споживання підакцизної продукції в Україні за 2021–2024 роки, яку надано Міністерству фінансів України.

Підготовлено аналітичний матеріал «Формування наукового потенціалу повоєнного відновлення: історичний досвід успішних країн», який надіслано до Міністерства освіти і науки України.

Науковці установ Відділення загальної біології НАН України беруть активну участь у виконанні Плану заходів з реалізації Стратегії біобезпеки та біологічного захисту на 2022–2025 роки, а також у підготовці щорічної Національної доповіді про стан навколишнього природного середовища.

Підготовлено низку експертних висновків до законопроектів, проектів указів Президента України та рішень Кабінету Міністрів України, наказів центральних органів виконавчої влади.

Налагоджено систематичну наукову співпрацю з Міністерством оборони України, Національним університетом оборони України імені Івана Черняхівського, Національною академією сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, музейними установами воєнного профілю, громадськими інституціями, а також ЗМІ з метою всебічного дослідження російсько-української війни та формування історичної пам'яті про неї. Так, Інститут історії України НАН України уклав Меморандум про співпрацю з Центром досліджень воєнної історії Збройних Сил України. В Центрі Разумкова відбулася презентація дослідження «Політико-ідеологічні орієнтації громадян України в умовах російської агресії», до якого долучилися фахівці Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім.І.Ф.Кураса НАН України. 21 березня 2023 року укладено Меморандум про співпрацю між Інститутом держави і права ім.В.М.Корецького НАН України та Національною службою посередництва і примирення. В Інституті українознавства ім.І.Крип'якевича НАН України здійснювалася підготовка спільно з Національною академією сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного першого тому 10-томного видання «Російсько-українська війна: нариси історії».

В умовах широкомасштабної російської збройної агресії набуло важливого значення зміцнення міжнародних наукових і науково-технічних зв'язків. Докладалися значні зусилля для залучення підтримки з боку міжнародних та зарубіжних організацій у вигляді надання грантів на виконання досліджень, коштів на утримання і відновлення наукової інфраструктури, гуманітарної допомоги українським вченим.

31 травня 2023 року укладено Меморандум про взаєморозуміння між Національною академією наук України та Німецькою національною академією наук Леопольдина. Меморандум покликаний сприяти співпраці у всіх сферах діяльності цих академій, зокрема співпраці з відбудови освітнього та науково-інноваційного секторів України.

Триває виконання 49 українсько-польських проєктів мобільності. Згідно з Протоколом до Угоди про наукове співробітництво між Польською академією наук і Національною академією наук України щодо візитів українських учених на місячний термін до Польщі у 2023 році Польська академія прийме у своїх науково-дослідних інститутах 19 молодих науковців НАН України для проходження стажування.

У межах проєкту EURIZON проведено конкурс з підтримки вразливих груп українських учених з усіх галузей науки в Україні, роботі яких перешкоджає чи роботу яких ускладнює війна Росії проти України.

Австралійська академія наук у партнерстві з Фондом Breakthrough Prize започаткувала програму підтримки українських дослідників, які постраждали від російської агресії. У рамках цієї програми вітчизняні вчені отримують доступ до провідних інфраструктурних можливостей Австралії, таких як суперкомп'ютери, мікроскопія та мікроаналіз, а також телескопи.

У рамках ініціативи з підтримки українських вчених за кордоном Австрійська академія наук завершила експертне оцінювання та відбір проєктів для фінансування.

Національна академія наук України підтримала ініціативу Берлінського університету імені Гумбольдтів щодо організації та фінансування нового міждисциплінарного центру математичної фізики «Kolleg Mathematik Physik Berlin» (КМРВ), що стане важливим кроком на шляху зміцнення співпраці між українськими та німецькими дослідниками в галузі математики та теоретичної фізики.

Активізувалася робота з участі установ НАН України у міжнародних фахових об'єднаннях. У лютому 2023 року Інститут географії НАН України доєднався до Мережі рішень для сталого розвитку ООН (UN Sustainable Development Solutions Network (SDSN)).

У травні 2023 року Інститут загальної енергетики НАН України й організація «The Critical Mass» (США) підписали договір про співпрацю, що дасть змогу підтримати діяльність українських науковців й створить можливості для реалізації спільних наукових проєктів на міжнародному рівні.

Інститут теоретичної фізики ім.М.М.Боголюбова НАН України виконує проєкти за Цільовою програмою наукових досліджень НАН України «Участь в новітніх міжнародних проєктах з фізики високих енергій та ядерної фізики» на 2021–2023 роки, що спрямовані на поглиблення співпраці з CERN.

Інститут термоелектрики НАН України та МОН України через Міжнародну термоелектричну академію співпрацює з багатьма міжнародними науковими центрами, зокрема США, Німеччини, Польщі,

Японії тощо. Співробітники цих центрів беруть участь у міжнародних форумах з термоелектрики, що організовує інститут, виступають з доповідями про нові найважливіші досягнення в галузі термоелектрики.

Для покращення інформування українських вчених про конкурси проєктів за Програмою з досліджень та навчання Євратом у межах виконання проєкту UAinEuratom21 27 квітня 2023 року відбувся Інформаційний день Програми Євратом в Україні, що його провели Національний контактний пункт Євратом в Україні та Національний науковий центр «Харківський фізико-технічний інститут». Захід об'єднав українські установи, дотичні до науково-дослідних робіт за напрямками «fission and fusion» («ядерний поділ і ядерний синтез»), розроблення інновацій, впровадження й експлуатації ядерних технологій та установок.

Грантовий офіс Державної наукової установи «Київський академічний університет» (далі – КАУ) провів онлайн-семінар «Горизонт Європа: Секторальні тематики, 2023 рік», присвячений аналізу грантових програм рамкової програми ЄС «Горизонт Європа», доступних для фінансування наукових та освітніх проєктів КАУ, а також базових інститутів Academ.City. Проведено також онлайн-семінар на тему «НОР ON та інші грантові можливості», присвячений можливості долучення наукових установ НАН України до проєктів рамкової програми ЄС «Горизонт Європа», які вже виконуються. Створено Офіс сприяння міжнародній грантовій діяльності НАН України як робочий орган Комісії НАН України з інтеграції до європейського дослідницького простору.

Розпочато організаційну та підготовчу роботу з метою проведення представником Європейського дослідницького виконавчого агентства інформаційного дня для установ НАН України щодо програми «Розширення участі та зміцнення Європейського дослідницького простору» в рамках Європейської програми досліджень та інновацій «Горизонт Європа».

Значна увага приділялась удосконаленню структури та системи управління Академії. Здійснено подальшу оптимізацію мережі наукових установ і організацій.

Здійснювався постійний моніторинг діяльності підприємств і організацій дослідно-виробничої бази, інших суб'єктів господарювання НАН України, за результатами якого у відання Фонду державного майна України передано 138 суб'єктів господарювання НАН України, а також чотири державні частки в статутних капіталах господарських товариств.

Згідно з постановою Президії НАН України від 31.05.2023 № 224 організовано визначення правових засад створення об'єднань на основі установ НАН України спорідненого наукового профілю, метою яких є покращення координації наукових досліджень, концентрація потенціалу наукових установ Академії для вирішення першочергових державних проблем.

Розпорядженням Президії НАН України від 03.03.2023 № 122 при Координаційній раді з питань реформування НАН України утворено Робочу групу з оптимізації структури НАН України. 14 червня 2023 року відбулося засідання цієї Робочої групи, на якому розглянуто пропозиції голів секцій, академіків-секретарів відділень НАН України та голови Комісії з питань діяльності підприємств дослідно-виробничої бази та інших суб'єктів господарювання НАН України стосовно скорочення кількості відділень і зміни їх назв; реорганізації шляхом об'єднання близьких за профілем установ Академії або ліквідації установ, які не відповідають сучасному рівню науки; реорганізації або ліквідації, передачі до Фонду державного майна України збиткових і нерентабельних підприємств та інших суб'єктів господарювання НАН України.

Здійснювалася інвентаризація матеріально-технічної бази та земельних ділянок. Організовано оперативний збір інформації про збитки, завдані внаслідок російської збройної агресії, із зазначенням даних про кількість і орієнтовну вартість знищеного та пошкодженого майна. Інформація використовується для встановлення реальної вартості невідкладних будівельних робіт.

Забезпечено оновлення 156 організаціями Академії відомостей Єдиного реєстру об'єктів державної власності та Цифрової системи управління нерухомим майном НАН України. Забезпечено проведення організаціями Академії державної реєстрації речових прав на нерухоме майно. Зокрема, зареєстровано право державної власності в особі НАН України на 2248 будівель, 382 інженерні споруди та 267 земельних ділянок.

Активно працювали нові органи в системі управління Академії. На засіданні Науково-технічної ради НАН України обговорено питання створення інноваційних кластерів в НАН України з метою налагодження дієвих зв'язків із промисловими підприємствами для впровадження перспективних наукових розробок й збільшення внеску Академії в інноваційний розвиток економіки країни та її повоєнне відновлення.

Утворені при секціях НАН України науково-координаційні ради розглядали питання формування нових загальноакадемічних програм, заслуховували звіти про результати їх виконання, вносили пропозиції щодо посилення координації фундаментальних досліджень.

Вживались заходи щодо створення сучасної дослідницької інфраструктури. Для забезпечення ефективної підтримки та розвитку хмарної інфраструктури НАН України проведено модернізацію хмарної системи OpenStack. Розпочато Цільовий науково-технічний проект НАН України «Створення й впровадження інфраструктури відкритої науки в НАН України (OPENS)» на 2023–2024 роки за участю Інституту кібернетики ім.В.М.Глушкова НАН України як провідної установи з відповідальністю за створення головного порталу відкритої науки НАН України, архіву препринтів НАН України та спільних базових елементів інфраструктури відкритої науки.

Активізувалася міжнародна наукова кооперація вчених НАН України в сфері глобального інтегрування національних обчислювальних ресурсів з метою створення єдиного європейського і світового дослідницько-інформаційного простору.

Забезпечено розвиток та функціонування академічного репозитарію даних досліджень DataverseUA, зокрема формування в ньому тематичних просторів відкритих даних з досліджень.

Розвивається цифрова платформа Бібліотечного порталу НАН України «LibNAS UA» та проєкту створення Репозитарію наукових текстів НАН України. У 2023 році здійснено роботу з розвитку інформаційного блоку порталу LibNAS UA «Журнали». Розроблено сайт jnas.nbuv.gov.ua, який буде надавати оперативну інформацію про нові надходження видань НАН України.

Здійснювалося щорічне оцінювання ефективності роботи центрів колективного користування науковими приладами, за результатами якого визначено пріоритети у модернізації їхнього обладнання та забезпеченні витратними матеріалами.

Велика увага приділялася запровадженню заходів з підтримки наукової молоді. У 2023 році за рахунок коштів, передбачених у бюджеті НАН України за бюджетною програмою «Підтримка розвитку пріоритетних напрямів наукових досліджень» за КПКВК 6541230, виконуються 38 наукових проєктів за грантами НАН України дослідницьким лабораторіям/групам молодих вчених НАН України для проведення досліджень за пріоритетними напрямами розвитку науки і техніки. Фінансування кожної лабораторії становить до 1 млн. грн., а групи – від 300 до 600 тис. грн. Загалом бюджет 2023 р. молодіжних лабораторій/груп становив 27,1 млн. грн.

З метою залучення молодих вчених до роботи в наукових установах НАН України, підвищення їхньої кваліфікації, підтримки й розвитку їхніх наукових здобутків продовжено реалізацію програми постдокторальних досліджень. Загалом в НАН України у 2023 році фінансується 19 постдоків.

Комісією по роботі з науковою молоддю НАН України у 2023 році організовано інформаційну підтримку та участь молодих вчених НАН України в державних та академічних конкурсах на здобуття премій, стипендій та грантів для молодих вчених. У результаті молоді вчені НАН України взяли участь, зокрема, у конкурсах на здобуття: Премії Верховної Ради України молодим вченим, іменних стипендій Верховної Ради України для молодих вчених – докторів наук, премії Київського міського голови за особливі досягнення молоді у розбудові столиці України – міста-героя Києва та інших. Шість молодих вчених НАН України отримали премії Київського міського голови за особливі досягнення молоді у розбудові столиці України – міста-героя Києва.

У 2023 році оголошено черговий конкурс проєктів науково-дослідних робіт молодих вчених НАН України для їх фінансування у 2023–2024 роках. У першому кварталі 2023 року на засіданнях Президії

НАН України заслухано наукові повідомлення трьох молодих вчених. Також чотирьом молодим вченим, які виступали з науковими повідомленнями у 2022 році, було відкрито на 2023 рік додаткові річні відомчі теми.

У 2023 році з метою вшанування пам'яті багаторічного президента НАН України академіка Бориса Патона надано 15 стипендій імені академіка НАН України Б.Є.Патона для молодих вчених Національної академії наук України – кандидатів наук (докторів філософії) і докторів наук. Було проведено чергові атестації та конкурси на заміщення поточних вакансій на здобуття стипендій Президента України та стипендії НАН України для молодих вчених. За їхніми результатами з листопада 2022 року стипендії Президента України та НАН України отримують 267 і 320 науковців НАН України відповідно.

Вживалися заходи щодо подальшого вдосконалення принципів розподілу бюджетних коштів Академії. З метою забезпечення прозорого розподілу базового фінансування між секціями НАН України та між відділеннями НАН України розпорядженням Президії НАН України від 03.03.2023 № 123 створено Робочу групу з удосконалення механізму розподілу базового фінансування НАН України, якій доручено подати на розгляд Координаційної ради з питань реформування НАН України пропозиції стосовно визначення загальних критеріїв діяльності наукових установ НАН України, які мають враховуватися під час розподілу базового фінансування між ними, удосконалення основних принципів розподілу базового бюджетного фінансування між секціями НАН України та відділеннями НАН України, а також підвищення прозорості й об'єктивності розподілу бюджетних коштів між установами НАН України.

Велика увага приділялася забезпеченню високого рівня комунікацій із суспільством і популяризації наукової діяльності.

Забезпечувалося наповнення та постійне оновлення на веб-сайті НАН України рубрик «Допомога учених НАН України Збройним Силам України», «Нормативні документи та юридичні поради на період воєнного стану», «Форми міжнародної підтримки українських науковців» тощо. Завершується модернізація веб-сайту, де передбачено зручний пошук, нові рубрики, зокрема комунікаційний проєкт «Запитай науковця» («Експерти Академії»). Розвивається, регулярно наповнюється та здобуває все більшу прихильність глядачів YouTube-канал НАН України. Забезпечувалося оновлення та постійне наповнення веб-сайтів установ НАН України.

Водночас Президія НАН України зазначає, що окремі завдання Плану заходів з реалізації Концепції розвитку Національної академії наук України на 2021–2025 роки реалізовано не повною мірою або з недотриманням термінів виконання. Крім того, є необхідність у доповненні Плану заходів новими актуальними завданнями.

Президія Національної академії наук України постановляє:

1. Інформацію віцепрезидента НАН України академіка НАН України В.Л.Богданова про стан виконання Плану заходів з реалізації Концепції розвитку Національної академії наук України на 2021–2025 роки взяти до відома.

2. Головам секцій, академікам-секретарям відділень НАН України, іншим відповідальним за виконання Плану заходів з реалізації Концепції розвитку НАН України на 2021–2025 роки забезпечити їх якісне виконання у визначені терміни, зосередивши, зокрема, особливу увагу на питаннях актуалізації та розширення тематики наукових досліджень, спрямованих на забезпечення оборони та безпеки держави, оптимізації мережі наукових установ та організацій дослідно-виробничої бази НАН України, комерціалізації інноваційних розробок.

3. Внести такі зміни до Плану заходів з реалізації Концепції розвитку НАН України на 2021–2025 роки, затвердженого постановою Президії НАН України від 27.10.2021 № 330 (зі змінами):

3.1. Встановити термін «По закінченню дії воєнного стану» для реалізації таких заходів:

«5.2. Оптимізувати мережу центрів колективного користування науковим обладнанням, створити профільні центри шляхом їх об'єднання за науковими напрямками»;

«6.9. Під час формування бюджетних запитів НАН України на наступний період надавати обґрунтовані пропозиції щодо збільшення обсягів фінансування бюджетної програми «Забезпечення житлом вчених НАН України»;

«6.14. Опрацювати питання щодо запровадження нової системи оплати праці працівників НАН України згідно зі статтею 36 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» та підготувати відповідні пропозиції».

3.2. Подовжити на 2024 рік термін виконання таких заходів:

«3.12. Опрацювати питання започаткування двосторонніх проєктів з іноземними академіями наук і науковими центрами зі спільним фінансуванням та подати до Президії НАН України відповідні пропозиції»;

«3.15. Розробити та запропонувати механізм фінансової підтримки програм академічної мобільності та стажування науковців НАН України в закордонних наукових центрах та закордонних фахівців в установах НАН України»;

«3.18. Опрацювати питання щодо залучення можливостей системи Міністерства закордонних справ України (центрального апарату та закордонних дипломатичних представництв) для сприяння установам НАН України в їхній співпраці з провідними зарубіжними, насамперед європейськими науковими центрами, участі у програмній діяльності міжнародних організацій тощо».

3.3. Доповнити План заходів з реалізації Концепції розвитку НАН України на 2021–2025 роки такими заходами:

«2.34. Підготовка та подання до Ради національної безпеки і оборони України, Штабу з ліквідації наслідків підриву Каховської ГЕС прогнозів наслідків підтоплення територій, пропозицій щодо виявлення потенційних і реальних загроз біологічного походження національній безпеці України», визначити термін його реалізації – «2023–2025 роки», виконавців – «Робоча група НАН України з аналізу наслідків руйнування греблі Каховської ГЕС, НОВ (СПНС) Президії НАН України» (напрямо 2 Плану заходів);

«2.35. Започаткувати в Національній академії наук України процес формування кластерів за пріоритетними видами економічної діяльності з метою прискорення впровадження результатів наукових досліджень і розробок у господарську діяльність, подальшої їх комерціалізації та становлення й розвитку нових форм (складових) національної інноваційної інфраструктури», визначити термін його реалізації – «2023–2025 роки», виконавців – «Науково-технічна рада НАН України, координатори кластерів, визначених п.3.1 рішення Науково-технічної ради НАН України від 12 квітня 2023 року, НОВ (СФТМН, СХБН) Президії НАН України» (напрямо 2 Плану заходів);

«2.36. Запровадити практику заслуховування на засіданнях Президії НАН України академіків-секретарів відділень НАН України з питань стану інноваційної діяльності, впровадження розробок наукових установ, співробітництва з великими промисловими підприємствами, наукового і науково-технічного забезпечення вирішення актуальних проблем зміцнення обороноздатності і безпеки держави», визначити термін його реалізації – «Постійно», виконавців – «Відділення НАН України, НОВ (СФТМН, СХБН, ССН) Президії НАН України» (напрямо 2 Плану заходів);

«2.37. Здійснити заходи з запровадження у договорах наукових установ на виконання досліджень та розробок і договорах про співробітництво з проведення наукових досліджень сучасних принципів охорони та використання прав інтелектуальної власності, застосування пакета рекомендацій, застережень та примірних договорів відповідно до розпорядження Президії НАН України від 05.07.2023 № 343, визначити термін його реалізації – «2023–2024 роки», виконавців – «наукові установи НАН України, НОВ (СФТМН, СХБН) Президії НАН України, Центр досліджень інтелектуальної власності та трансферу технологій НАН України» (напрямо 2 Плану заходів);

«4.11. Створювати в НАН України об'єднання на основі установ НАН України спорідненого наукового профілю з метою покращення координації наукових досліджень, розроблення спільних планів», визначити термін його реалізації – «2023–2025 роки», виконавців – «Відділення НАН України, наукові установи НАН України, НОВ (СФТМН, СХБН, ССН, СЗД) Президії НАН України» (напрямо 4 Плану заходів);

«5.21. Забезпечити реалізацію Цільового науково-технічного проєкту НАН України «Створення й впровадження інфраструктури відкритої науки в НАН України (OPENS)», визначити термін його реалізації – «2023–2024 роки», виконавців – «Відділення НАН України, НОВ (СФТМН, СХБН, ССН) Президії НАН України, Інститут кібернетики ім.В.М.Глушкова НАН України, Інститут програмних систем НАН України, Інститут теоретичної фізики ім.М.М.Боголюбова НАН України, Видавничий дім «Академперіодика» НАН України, Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського, Центр досліджень інтелектуальної власності та трансферу технологій НАН України» (напрям 5 Плану заходів).

4. Координаторам інноваційних кластерів відповідно до рішення Науково-технічної ради НАН України від 12 квітня 2023 року завершити розроблення дорожніх карт функціонування інноваційних кластерів за участю установ НАН України та до 15.09.2023 подати до Президії НАН України інформацію про стан створення таких кластерів.

5. Науковим установам НАН України провести аналіз ефективності використання майнового комплексу установи в умовах воєнного стану та до 15.09.2023 подати до відділень НАН України конкретні пропозиції щодо підвищення ефективності його використання, насамперед в частині поліпшення забезпечення потреб статутної діяльності, зменшення витрат на утримання інфраструктури.

Академікам-секретарям відділень НАН України забезпечити розгляд пропозицій установ відділень та до 01.10.2023 спільно з Управлінням справами НАН України підготовку й подання до Президії НАН України пропозицій щодо заходів з підвищення ефективності використання нерухомого майна НАН України для забезпечення статутної діяльності, зокрема стосовно приватизації майна, його продажу, списання, передачі в оренду, передачі іншій організації чи установі НАН України, залучення приватних інвестицій для його відновлення тощо.

6. Контроль за виконанням цієї постанови покласти на віцепрезидента НАН України академіка НАН України В.Л.Богданова.

Президент
Національної академії наук України
академік НАН України

Анатолій ЗАГОРОДНІЙ

В.о.головного вченого секретаря
Національної академії наук України
академік НАН України

Вячеслав БОГДАНОВ

